

Sygn. akt I PSK 121/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z powództwa Międzyzakładowej Organizacji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „S.” w P. Spółki Akcyjnej i P. Spółki Akcyjnej w Ł., Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „D.” w Ł., Międzyzakładowego Związku Zawodowego E. w Ł. i P. Spółki Akcyjnej w Ł.
przeciwko P. Spółce Akcyjnej z siedzibą w R. i P. Spółce Akcyjnej z siedzibą w R. Oddziałowi w Ł.
o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia porozumienia zbiorowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej powodów od postanowienia Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi
z dnia 2 marca 2022 r., sygn. akt VIII Pz 77/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powodów kosztami zastępstwa prawnego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 października 2021 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, w sprawie z powództwa Międzyzakładowej Organizacji NSZZ „S.” w P. Spółka Akcyjna i P. Spółka Akcyjna w Ł. Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „D.” w Ł., Międzyzakładowego Związku Zawodowego E. w

Ł., Związku Zawodowego Pracowników P. Spółka Akcyjna Oddział Ł. przeciwko P. Spółka Akcyjna z siedzibą w R., P. Spółka Akcyjna z siedzibą w R. Oddziałowi w Ł. o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia porozumienia zbiorowego, na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., odrzucił pozew.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 4 sierpnia 2017 r., zostało zawarte Porozumienie etatyzacyjne kończące spory zbiorowe na podstawie art. 9 ustawy z dnia 23 maja 1991 roku o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U z 2015 r., poz. 295) i zabezpieczenie słuszných interesów stron - pomiędzy P. S.A Oddział w W., Oddział w B., Oddział w L., Oddział w Z., Oddział w Ł., Oddział w S. oraz P. S.A, jako pracodawcą przy udziale gwaranta P. Spółka Akcyjna z siedzibą w R. oraz przy udziale i aprobachie P. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. oraz Organizacjami Związkowymi działającymi u Pracodawców. W myśl § 4 Porozumienia strony oświadczyły, iż Porozumienie zostało zawarte z mocą obowiązującą do 31 grudnia 2027 r., z możliwością jego przedłużenia za zgodą stron porozumienia.

Oświadczeniem woli z 28 kwietnia 2021 r., skierowanym do organizacji związkowych Pracodawcy - Oddziały Spółki P. S.A - z siedzibą w W., z siedzibą w B., z siedzibą L., z siedzibą w Z., z siedzibą w Ł., z siedzibą w S. wraz z P. S.A z siedzibą w R. wypowiedziały w całości zawarte 4 sierpnia 2017 r., Porozumienie etatyzacyjne kończące spory zbiorowe z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, które upłynęły 31 lipca 2021 r., - jako podstawę prawną wskazując art. 241⁷ § 1 pkt 3 i § 3 k.p.

Oświadczeniem z 22 lipca 2021 r., Zarząd P. S.A podtrzymał decyzję o wypowiedzeniu między innymi Porozumienia etatyzacyjnego z 4 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że strona powodowa wytaczając powództwo wniosła o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia Porozumienia etatyzacyjnego z 4 lipca 2017 r., które zostało zawarte między pracodawcą a organizacjami związkowymi działającymi u pracodawcy, a które kończyło spory zbiorowe na podstawie art. 9 ustawy z dnia 23 maja 1991 roku o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U z 2015r., poz. 295) - zwanej dalej u.s.z

W ocenie Sądu I instancji sprawa o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia Porozumienia etatyzacyjnego nie ma charakteru sprawy cywilnej i droga sądowa w przedmiocie zgłoszonego roszczenia jest niedopuszczalna.

Sąd Rejonowy wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego podniósł, że do porozumień zbiorowych innych niż układy zbiorowe pracy, w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy upoważniającej do zawarcia danego porozumienia zbiorowego i w zakresie, w jakim to nie pozostaje w sprzeczności z celem danego typu porozumienia zbiorowego, należy odpowiednio stosować przepisy prawa odnoszące się do układów zbiorowych pracy, a w szczególności do zakładowych układów zbiorowych pracy. Negocjowanie, zawieranie, interpretacja oraz ocena postanowień nienazwanych porozumieniami prawa pracy, powinno być dokonywane, z uwzględnieniem analogicznych zasad, obowiązujących przy zawieraniu nazwanych aktów prawa pracy (układów zbiorowych).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że tym samym, do porozumień zbiorowych należy odpowiednio stosować orzecznictwo, dotyczące zakładowych układów zbiorowych pracy, w tym w zakresie dopuszczalności drogi sądowej w przedmiocie roszczeń wywodzonych na tle zawierania, obowiązywania i wypowiedzania tych źródeł prawa pracy.

Sąd Rejonowy podkreślił, że postanowienia normatywne układu zbiorowego pracy, a więc dotyczące głównie treści stosunku pracy i adresowane do jego stron (pracodawcy i pracowników) mogą być realizowane w drodze indywidualnych roszczeń ze stosunków pracy (tak z powództwa pracownika, jak i pracodawcy). Natomiast postanowienia obligacyjne układu zbiorowego pracy nie mają tak rozumianego charakteru roszczeniowego i nie mogą być uznane za zobowiązania w rozumieniu prawa cywilnego, których wykonanie mogłoby być dochodzone na drodze postępowania przed sądami powszechnymi. Nie oznacza to, jednak, iż uchybienie wzajemnym zobowiązaniom układowym pozbawione jest sankcji. Sankcje takie właściwe są zbiorowemu prawu pracy, w szczególności zaś wynikają z przepisów ustawy z 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. Nr 55, poz. 236 ze zm.).

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wywiedziono, iż droga sądowa o ustalenie nieważności zakładowego układu

zbiorowego pracy po jego rejestracji jest niedopuszczalna. Sąd Najwyższy uznał też że jeżeli przedmiotem sporu jest ustalenie kompetencji strony powodowej w zakresie zawieszenia (dokonywania zmian) zakładowego układu zbiorowego pracy, co do pewnego stopnia może przypominać spór dotyczący uczestniczenia związku zawodowego np. w wydaniu aktu wykonawczego do ustawy, to trudno uważać taki spór za nadający się do rozstrzygnięcia w drodze sądowej. Sąd Rejonowy wskazał, że w SN zaakcentował, że wymierzanie sprawiedliwości, do czego zgodnie z Konstytucją RP (art. 175 ust. 1) powołane są sądy, polega na stosowaniu normy prawnej do określonych stanów faktycznych, nie zaś na badaniu prawidłowości ustanowienia aktów normatywnych, a więc kontrolowaniu źródeł prawa i ich tworzenia. Sąd I instancji powołał się też na stanowisko SN, który stwierdził, że spór dotyczący kompetencji strony do kształtowania treści układu zbiorowego pracy nie jest sprawą z zakresu prawa pracy w pojęciu art. 476 § 1 k.p.c. Przepis ten bowiem dotyczy roszczeń typu cywilnoprawnego (zobowiązaniowego), a nie wszelkich innych możliwych roszczeń, których źródłem są stosunki organizacyjne, administracyjno-prawne, czy wynikające z upoważnienia do uczestniczenia w tworzeniu aktów prawnych (stosunki normodawcze). Układ zbiorowy pracy jest źródłem prawa w całości i dotyczy to także tzw. postanowień obligacyjnych układu, które nie mogą być identyfikowane ze zobowiązaniami w rozumieniu cywilnoprawnym.

W ocenie Sądu Rejonowego z przytoczonych wyżej poglądów SN odpowiednio stosowanych do porozumienia zbiorowego wynika, że sprawa o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia porozumienia kończącego spór zbiorowy nie jest sprawą z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 k.p.c., a tym samym sprawą cywilną w znaczeniu materialnym. Postanowienia normatywne porozumienia zbiorowego w aspekcie dokonanego jej wypowiedzenia w zakresie głównie treści stosunków pracy i adresowane do pracodawcy i pracowników mogą być realizowane w drodze indywidualnych roszczeń ze stosunku pracy (tak ze powództwa pracownika, jak i pracodawcy).

W efekcie poczynionych rozważań Sąd Rejonowy stwierdził niedopuszczalność drogi sądowej dla przedmiotowej sprawy i z tej przyczyny odrzucił pozew.

Na skutek zażalenia powodów Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 2 marca 2022 r., w pkt 1 oddalił ich zażalenie i w pkt 2 nie obciążył powodów kosztami procesu w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd drugiej instancji odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu nieważności postępowania podniósł, że w analizowanej sprawie porozumienie zbiorowe zawierające postanowienia zarówno normatywne, jak i zobowiązaniowe, w obu tych aspektach dotyczy świadczeń majątkowych ze stosunku pracy. Sama zaś okoliczność, że sprawa nie jest sprawą o roszczenie pieniężne nie wyklucza automatycznie, że jest ona sprawą majątkową. Powyższe czyni zażalenie w analizowanym aspekcie chybionym w całości.

Dalej Sąd Okręgowy podkreślił, że stanowisko Sądu Rejonowego o zaliczeniu w analizowanej sprawie porozumienia zbiorowego do kategorii aktów normatywnych będących źródłami prawa pracy zgodnie z przepisem art. 9 § 1 k.p., przy wsparciu właściwie powołanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, jest bezbłędne.

Przytoczona przez Sąd *meriti* argumentacja jest pełna, wyczerpująca i nie wymaga żadnego uzupełnienia, wobec czego Sąd II instancji nie znajdując podstaw do jej uzupełnienia - traktuje rozważania Sądu *meriti* jako własny pogląd na sprawę i odstępując od zbędnego powielania w całości prawidłowych rozważań prawnych Sądu I instancji, czyniąc je jednocześnie integralną częścią niniejszego uzasadnienia.

Nadto Sąd Okręgowy podniósł, że właściwie, przywołane przez Sąd Rejonowy, przepisy oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące układów zbiorowych, które sąd *meriti* właściwie odpowiednio zastosował na gruncie rozpoznawanej sprawy w efekcie doprowadziło tenże Sąd do prawidłowej konkluzji, że sprawa o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia porozumienia, kończącego spór zbiorowy, nie jest sprawą z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 k.p.c., a tym samym sprawą cywilną w znaczeniu materialnym, jak również tego rodzaju sprawie nie został nadany charakter sprawy cywilnej w znaczeniu formalnym, albowiem, z woli ustawodawcy - na mocy szczególnego przepisu - nie ustalono, iż tego rodzaju sprawy są rozpoznawane według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wnieśli powodowie. Zaskarżając postanowienie w całości wnieśli o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarżący zarzucili naruszenie art. 199 § 1 k.p.c., w zw. z art. 1 k.p.c., w zw. z art. 476 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący powołali się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W uzasadnieniu skarżący podnieśli, że zagadnienie prawne sprowadza się do ustalenia dopuszczalności albo niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach dotyczących skuteczności wypowiedzania przez pracodawcę porozumień zbiorowych, które stanowią źródło prawa pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które nie doczekały się jeszcze sądowej interpretacji albo wywołują poważne wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane przede wszystkim z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a w dalszej kolejności zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach

orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności. Wymagania konstrukcyjne skargi określają art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego m.in. obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Z kolei zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymagania konstrukcyjne tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że istnieje przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego, służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15, LEX nr 2080880). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno

kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). W tym kontekście należy też zauważyć, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Analiza skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że sformułowane przez skarżących zagadnienie tych wymogów nie spełnia. Skarżący nie wykazali, aby istniały wątpliwości ani możliwe do przyjęcia rozbieżne interpretacje prawne, wykraczające poza zwykłe wątpliwości interpretacyjne, które powstają w procesie decyzyjnym. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w takiej postaci jak to uczynili skarżący stanowi wyłącznie polemikę z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy. Sądy obu instancji uznały, że sprawa o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia Porozumienia etatyzacyjnego nie ma charakteru sprawy cywilnej i droga sądowa w przedmiocie zgłoszonego roszczenia jest niedopuszczalna. W sprawie zostały jasno wyjaśnione podstawy niedopuszczalności drogi sądowej, zaś Sądy orzekające bazowały na dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego i brak jest podstaw do odmiennej interpretacji tego zagadnienia.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Sąd Najwyższy nie obciążył powodów kosztami zastępstwa prawnego strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 102 k.p.c.

at